

Indianerne og Bisonen

Træk af nordamerikansk Religions-Etnografi.

Af Halfdan Siiger.

Indianerne er, som de fleste andre primitive Folk, helt afhængige af den Natur, som omgiver dem. Den er Basis saavel for deres materielle Eksistens som for deres aandelige Liv. Derved bliver ikke blot Folkets Kultur, men ogsaa den enkeltes Sjæleliv dybt bestemt ved Naturen. Man lever ikke alene af den, men ogsaa med den.

Nu er det selvfølgelig forskelligt, hvilke Sider af Naturens Liv, der betyder mest for et Folk. Hos Agerdyrkere er det særligt Jorden og dens Afgrøder, hos Jægere er det den omgivende Dyreverden. Hos Prærieindianerne træder dette sidste tydeligt frem. Forholdet til den omgivende Dyreverden bestemmer her et Menneskes Liv fra Fødslen til Døden, og bliver normerende for hele hans Sjæleliv.

Dette Forhold mellem Menneske og Dyr kan være meget forskelligt i Art og Styrke. Hver enkelt Stamme har tit udvalgt sine specielle Dyr, som den har levet sig ind i Forbindelse med. Men Styrken og Intensiteten i denne Forbindelse kan spænde over mange Nuancer. Her gør et Utal af Variationer sig gældende. Alle slige Forskelle er dog blot Udtryk for, hvor levende Forholdet mellem Mennesket og den omgivende Natur er.

Velsignelse.

Saavel hos Prærieindianerne som hos de op til Prærien grænsende Indianerstammer, finder Forholdet mellem Bisonen og Mennesket sit simpleste Udtryk i, at Bisonen velsigner Mennesket. I en saadan Velsignelse ligger paa samme Tid en Udvægelse og en Begunstigelse. Bisonen viser Mennesket sin særlige Kærlighed og Interesse og hjælper det med sin Kraft.¹⁾ I Indledningen til en Legende fra Fox-Indianerne²⁾ hedder det saaledes, at dette er Beret-

¹⁾ BAE. 40 Rep. 511. (Fox; Michelson).

²⁾ BAE. 87 Bul. 57. (Fox; Michelson).

ningen om en ung Mands Liv og om de Bedrifter han udførte fra Barndommen. Han var nemlig blevet velsignet af Biserne.

Det kan ske, at et saadant Menneske er udvalgt af Biserne, førend han er født, endnu medens han er i Moders Liv. Biserne vil da beskytte Moderen. Er hun i Fare paa Prærien, vil de lægge sig værnende i Kreds omkring hende. Forfølges hun af Fjender, vil de kaste sig over disse.³⁾

Velsignelsen kan give sig konkret Udtryk i en bestemt Gave. En Mand, der er saa lykkelig at dræbe en hvid Bison, har opnaaet en af de største Begunstigelser, der kan blive et Menneske til Del. Nedlæggelsen af et af disse meget sjældne Dyr, er nemlig ikke Udtryk for heldige Omstændigheder indtrufne under Jagten, men er et Bevis paa særlig Gunst og Anerkendelse. Den lykkelige Jæger har modtaget en Velsignelse fra de guddommelige Magter.⁴⁾

Det fortælles om en gammel Mand, at han som sin sidste Gunstbevisning fra Biserne Høvding, fik Lov til at dræbe en Fjende.⁵⁾

Men Velsignelsen kan ogsaa have et stort, abstrakt og ret alment Indhold. Det fortælles om en gammel Mand, at han for længe siden var blevet velsignet af Biserne. Deres Gave til ham havde været selve Livet.⁶⁾

Det samme er ogsaa Indholdet af de Bønner og Ønsker Menneskene retter til Biserne.⁷⁾ I denne Velsignelse med Livet ligger, at man maa være fri for Sygdomme, erobre mange Sejrstrofæer i Kampe og opnaa en høj Alderdom.⁸⁾

Mennesket faar Velsignelsen af Bisen som en Gave, men derfor kan man godt selv berede sig til at modtage den, og saaledes paa en Maade gøre sig fortjent til den. Til en ung Mand, der blev velsignet af den hvide Bison, lød det saaledes: Jeg velsigner dig, fordi du har fastet saa ivrigt ... For lang Tid siden, inden du blev født, vidste jeg, at jeg vilde velsigne dig ...⁹⁾

Drømme.

Da Drømmen er en af de Maader, hvorpaa Indianerne kommer i Forbindelse med Omverdenen, er det naturligt, at Bisen viser sig i Drømme for Mennesket og ad den Vej skænker det sin Vel-

3) BAE. 40 Rep. 40 og 47. (Fox; Michelson).

4) BAE. 3 Rep. 260. (Omaha; J. O. Dorsey).

5) BAE. 87 Bul. 31. (Fox; Michelson).

6) BAE. 87 Bul. 29. (Fox; Michelson).

7) BAE. 87 Bul. 51 (Fox; Michelson).

8) *ibid.*

9) BAE. 40 Rep. 67. (Fox; Michelson).

signelse. I en Drøm saa en Indianer sig selv drage af Sted øst paa under Jorden. Paa sin Vandring mødte han en hvid Bison, der havde røde Øjne, røde Hove og røde Horn. Den gav ham sin Velsignelse og meddelte ham, hvordan han skulde leve.¹⁰⁾

Mastopeta hed en ung Blackfoot-Indianer; han var en ivrig Bisonjæger.¹¹⁾ En Dag havde han med sit Spyd fældet en stor Bisontyr. Han troede, at den var død og gav sig til at flaa den. Da rejste den sig uventet op, greb ham paa sine Horn og kastede ham flere Gange i Vejret. Han faldt ned som død, og hans Kammerater bar ham hjem. Imens man søgte at bringe ham til Live igen, slog han pludseligt Øjnene op og udbrød: „Mine Børn, det er til ingen Nytte, at I søger at læge disse mine Saar. Da jeg laa paa Jorden stod Bisontyren over mig og sagde: Min Søn, jeg har gjort dette, dels fordi du ikke viste mig Medlidenhed, og dels for at bevise dig min overnaturlige Magt. Du maa dø af de Kvæstelser, jeg har tilføjet dig; men jeg vil vise min Magt paa dig. Ved den vil din Aand vende tilbage til dit Legeme, dersom du vil følge mine Anvisninger ... Du skal lade dig bemale over hele Kroppen med den gule Farve, som er helliget mig. (Den gule Farve fik man fra Bisons Galde). Dit Legeme og din Pibe skal du lade hylle i en Bisonkappe bemalet med gul Farve, og saaledes skal du lade dig kaste ned i Floden paa et Sted, hvor den løber hurtigt, og hvor Vandet er dybt. Paa den Maade vil du komme dig af dine Kvæstelser, og rask og sund vil du kunne stige op af Floden igen.“

Da Solen gik ned forlod Mastopetas Aand hans Legeme. Blackfoot-Indianerne fulgte nøje Bisontyrens Anvisninger. Imens stod Folk i store Skarer ved Flodens Bred for at se, hvad der vilde ske. Og til deres store Forundring saa de, at Mastopeta rask og sund steg op af Floden. Siden den Tid viste Bisontyren sig i Drømme for Mastopeta, gav ham det gule Bisontelt og vejledede ham i dets Ceremoniel.

Bisons Velsignelse kommer her til Jægeren midt under hans Jagt paa Dyret. Denne Velsignelse gentages under Drømmeaabenbaringer hele Mastopetas Liv igennem. Saaledes bliver Bisen hans særlige Ven og Beskytter.

Den, der er velsignet af Bisen, vil faa Aabenbaringer fra den i Drømme. Om Natten lyder altid Sandheds Tale; Bisons Ord er altid sande om Natten, det vil sige, at de Ord, som høres i Drømme er sande.¹²⁾ Et Sted lyder det saaledes til Folket: Hvis I bliver

10) BAE. 40 Rep. 133. (Fox; Michelson).

11) Mc. Clintock. 162 ff. (Blackfoot).

12) BAE. 40 Rep. 103. (Fox; Michelson).

undertvunget, saa skal I gaa hen og lægge jer til at sove, og I vil faa Kraft.

Noget vil komme til Jer i Jeres Drøm, som vil hjælpe Jer. Naar disse Dyr viser sig for Jer i Søvn, skal I adlyde dem og gøre alt, hvad de siger til Jer. I skal lade Jer lede af dem.¹³⁾

Hvad man har faaet Anvisning paa i Drømme, hæger man om med Veneration. Hos Crow-Indianerne bar Mændene en særlig Hovedbeklædning under Krig. Paa den var der bl. a. en Mængde Fjer, som hang ned ad Ryggen. Disse stolte Fjerprydelser repræsenterede Rygraden hos Bisen. Denne Udrustning var blevet givet til Folket ved en Drøm, som kom til en af Show-a-fish's Bedstefædre.¹⁴⁾

I Drømmen kan Biserne vise sig for Mennesker, de er særlige fortrolige med og meddele dem, den Skæbne Dyrene selv skal rammes af. I en storslaaet Drøm forkynder Bisen selv sin Undergang for den unge Crow-Indianer.¹⁵⁾ Han ser Biser i uendelige Mængder. De fylder hele Horisonten og flokkes tæt omkring ham; ja, saa tæt ved synes han, de er, saa at han kan mærke Duften fra deres Kroppe. I det Mørke, hvori han befinder sig, straalder deres Øjne, og han kan høre dem pruste. Han bliver bange for at befinde sig blandt saa mange store Tyre. Men han faar at vide, at han ikke skal frygte; de har selv sendt Bud efter ham, og vil derfor ikke skade ham. Og saa ser han dem vimle frem af Jorden i Mængder. De spredes ud over Sletterne, saa at Blikket kun træffer Tyre, Køer og Kalve i det uendelige. Og stadig kommer nye Skarer frem og spredes ud over Jorden.

Lidt senere faar han et nyt Drømmesyn. Igen kommer op af Jorden talløse Mængder af Tyre, Køer og Kalve. Ogsaa de spredes til alle Sider. Denne Gang samler de sig dog i smaa Grupper og giver sig til at græsse paa Sletterne. Men de ligner ikke de egentlige Biser, hverken i Udseende eller Opførsel. Mange lægger sig ned dog ikke paa samme Maade, som Biserne gør. Og mange af dem er plettede. Næppe to af dem er ens i Farver og Udseende. Tyrene brøler ogsaa paa en anden Maade, ikke med en dyb Røst, der runger langt væk, saaledes som Bisontyrene gør, men med en Røst, der baade er svagere og højere i Klang. Deres Haler er ogsaa anderledes, de er længere og fejer næsten hen over Jorden. Disse Dyr er ikke Biser, de er fremmede Dyr fra en anden Verden.

Saaledes aabenbarede Biserne selv for den unge Indianer i

13) Grinnell: Lodge T. 140 ff. (Blackfoot).

14) Plenty-Coups 193. (Crow).

15) Plenty-Coups 74 ff. (Crow).

store livfulde Drømmesyner, hvorledes Præriens stærke, vilde Horder skulde vige for den hvide Mands tamme Kreaturer.

Udvælgelse.

Baandet mellem Bisonen og Mennesket kan imidlertid blive af mere fast og varig Karakter. Dette viser sig ved, at Dyret udvælger Mennesket og gør sig til Beskytter af det.

Det fortælles om et lille Barn, at det altid blev ledsaget af en lille Bison.¹⁶⁾ Om en Mand berettes det, at man ofte fandt ham i Samtale med en bestemt hvid Bison, der altid opholdt sig i hans Nærhed.¹⁷⁾

Forholdet mellem Dyret og Mennesket kan stige til meget stor Fortrolighed. Der gaar Beretninger om en Dreng, der altid færdedes sammen med en hvid Bison, fjernt fra Folkets Lejr. Bisonen kom da hen til det Sted, hvor Drengen opholdt sig, og gav ham Belæring om, hvad Folket skulde gøre.¹⁸⁾

Forholdet mellem Dyr og Menneske kan stige til saa stærk Intimitet, at Dyret griber ind i Menneskets Liv paa en saadan Maade, at det bliver bestemmende for hele Menneskets Fremtid. To unge Mænd sad engang sammen ved en Flod og reparerede deres Pile. Den ene saa ned i Floden og udbrød: „Ser du ikke noget der, hvor Vandet løber rundt?“ Da den anden benægtede det, fortsatte han: „Jeg ser, at der er et Telt, hvorpaa der er malet en sort Bison. Jeg vil gaa ned i Vandet.“ Da han kom ned i Vandet, gik han ind i Teltet. I det befandt sig to Personer, Teltets Ejer og dennes Kone. Teltets Ejer sagde til den unge Mand: „Velkommen!“ Den unge Mand satte sig ned. Ejeren fortsatte: „Min Søn, da du nu har set mit Telt, vil jeg give det til dig. Se paa det, udvendigt og indvendigt, og læg godt Mærke til det. Du skal indrette dit Telt paa samme Maade. Saaledes giver jeg mit Telt til dig. I Fremtiden vil du have Fordel af det.“ Derpaa gik den unge Mand bort og vendte tilbage til sin Ven, der sad paa Bredden. Han spurgte Vennen, om han havde set ham nede i Vandet. Vennen bekræftede det og tilføjede: „Da du gik ud af Teltet, lagde du da Mærke til, at der nede i Vandet var et andet Telt, hvorpaa der var malet en gul Bison?“ Han svarede: „Ja, jeg saa det! Og nu min Ven, gaa du ned i Vandet.“ Saa rejste den anden sig og gik ned i Vandet, lidt længere oppe ad Floden. Der hændte ham det samme. Da han kom op paa Bredden igen, sagde han til sin Ven: „Lad det ikke vare længe,

¹⁶⁾ BAE. 87 Bul. 57. (Fox; Michelson).

¹⁷⁾ BAE. 40 Rep. 53. (Fox; Michelson).

¹⁸⁾ BAE. 40 Rep. 63. (Fox; Michelson).

førend vi indretter disse Telte, som er blevet skænket os. Hvis det varer for længe, kan det ske, at den Mand, som gav os Teltene, vil blive vred paa os.“

Og kort efter giftede de sig og indrettede hver sit Telt; den første malede en sort Bison paa sit Telt, den anden en gul. I disse Telte levede de unge Mænd, og fra disse Telte stammer de bisonbemaalede Telte.¹⁹⁾

Hidkaldelse.

Forbindelsen mellem Bisen og Mennesket kan vokse til et Venskab saa stærkt, at Bisen kommer, saa snart Mennesket har Brug for den og kalder paa den. En ung Mand havde allerede som Dreng vist, at der boede usædvanlige Evner i ham, hvorfor han tidligt blev gjort til Høvding. Engang da Folket var plaget af Hunger, hidkaldte han Bisoner og skaffede saaledes Folket Føde igen.²⁰⁾

Et andet Sted fortælles, at en Stamme ikke kunde faa fat paa nogle Bisoner til Trods for, at man saa dem løbe tæt forbi. Da fik man Hjælp af en Mand, der paa mange Maader havde vist, at der boede særlige Evner i ham. Han greb sin Stav, svang den i Luften og raabte: „Ska-a-a“. Og se, straks vendte de flygtende Bisoner omkring og styrtede tilbage hen mod Folket.²¹⁾

Der var en Dreng, som paa Grund af sine særlige Evner var kendt under det ejendommelige Navn Stitakäu, Moderskød. Han besad nemlig en saadan Kraft, at naar han ønskede det, var det, som om Jorden aabnede sig og lod Bisoner vælde frem i Mængder.²²⁾

Indianske Legender har en særlig Forkærlighed for Drengen som Helt. Allerede i Barnet viser Mandens Egenskaber sig. Om en saadan Barnehelt fortælles, at han havde en særlig Maade, hvorpaa han kunde hidkalde Bisoner. Han tog da frem fra sin Kappe et Stykke Nyre dækket med Fedt. „Spis dette,“ sagde han og rakte det til Høvdingen, „dette har jeg bragt langvejs fra; naar du fortærer det, vil Bisonerne ogsaa komme langvejs fra, og Folket vil faa Føde.“²³⁾

Engang led Crow-Indianerne under Mangel paa Kød. Store-Okse bød da Folket tage et Bisonkranie og anbringe det vendt mod Løjren. Derpaa afholdte man om Natten en Sangfest. Næste Morgen viste seks Bisoner sig; de blev snart dræbt. Dette gentog man nu

19) VKAW. 12, 1, 58 ff. (Blackfoot; Uhlenbeck).

20) Dorsey: Skidi Pawnee 184.

21) Dorsey: Skidi Pawnee 49.

22) Grinnell: Pawnee Hero St. 138.

23) Dorsey: Skidi Pawnee 86.

Dag efter Dag, indtil Folket havde faaet Kød nok. Saa bød Store-Okse, at man skulde vende Kraniet, — dermed forsvandt Bisonerne.

En anden Mand hidkaldte Bisoner ved et helt lille Ritual. Han malede Bisonspor rundt om Lejren, afbrændte Røgelse og sang: „Det er mit Ønske, at der skal komme Bisoner.“ Derpaa raabte han, saa alle kunde høre det: „Unge Mænd gaa op paa Højene, jeg tror, jeg har set nogle Bisoner!“ Tidligt om Morgenen stod da nogle unge Mænd op og saa ganske rigtigt Bisoner gaa oppe paa Højene. Saaledes fik man Bisonkød. Dette gentog sig hver Morgen indtil Forraadet var tilstrækkeligt.²⁴⁾

Nogle Shamaner havde en egen Maade, hvorpaa de plejede at hidkalde Bisoner. De fastgjorde til deres Ryg et Bisonskind og gik derpaa omkring og afsang Bisonsange, alt imens Skindet slæbte efter dem.²⁵⁾

Blandt Pawnee-Indianerne levede i forrige Aarhundrede en Mand ved Navn Carrying Mother. Han besad en særlig stor Magt over Bisonerne. Engang var Kødet sluppet op for Folket, Nøden bredte sig, og Børnene græd af Sult. Da blev Carrying Mother grebet af Medynk med sit Folk, gik til den øverste Høvding og lovede at hjælpe. Han gav derpaa Besked paa at bygge en Hytte udenfor Lejren, hvor han kunde mødes med Høvdingene. Mens man var i Færd med at bygge den, forsvandt Carrying Mother. Først ved Daggry kom han tilbage.

Imidlertid havde Høvdingen fortalt Folket, hvad Carrying Mother havde lovet. Alle fyldtes med Glæde og bragte mange smukke Gaver til ham. Da alle var forsamlet tog han Ordet og sagde: „I Høvdinge og I Mænd, der leder Folket, og I Stammefrænder, I har handlet Ret ved at give mig disse Ting. Jeg vil give dem til ham, som har udrustet mig med denne Magt, og som har vist sig naadig mod mig. I maa sulte endnu i fire Døgn, — men saa vil Hjælpen komme.“

I Løbet af de følgende fire Døgn forsvandt han hver Dag. Men om Natten kom han tilbage og fortalte Folket, at han havde været borte paa et Sted, hvortil det ellers tog fire Dage at rejse. Da han kom tilbage den fjerde Nat, meddelte han, at Bisonerne var undervejs. Derpaa gik han op paa Højen tæt ved Lejren og ofrede Ørnefjer, blaa Perler og indiansk Tobak. Derefter vendte han tilbage til Lejren og sagde til Folket: „Naar nu noget nærmer sig Offerstedet, maa I ikke forstyrre det, driv det ikke væk, lad det være i Fred! I skal kun nøje lægge Mærke til det.“

²⁴⁾ AMNH. 25, 355 sml. 389. (Crow; Lowie).

²⁵⁾ AMNH. 25, 357. (Crow; Lowie).

Næste Morgen ved Daggry kom hele Folket ud for at betragte Højen og det Sted, hvor han havde ofret. De saa da en stor Bison-tyr komme over Højen og hen til Offerstedet. Her stod den et Øjeblik og saa sig omkring, gik derpaa ned ad Højen og galoperede bort forbi Landsbyen. Garrying Mother sagde til Folket: „Se, det var det, jeg hentydede til. Denne er Bisonernes Fører.“

Derpaa blev fire Drengene sendt op paa Højen for at spejde. De kom tilbage til Høvdingen og meldte, at paa den anden Side af Offerstedet kom en stor Bisonflokk til Syne.

Snart efter fik Folket en stor Jagt. Alt Byttet bragte man omhyggeligt med sig hjem, saaledes som baade Høvdingen og Carrying Mother havde indskærpet det. „Thi,“ sagde Carrying Mother, „Tirawa (Udtryk, der er vanskeligt at oversætte, men hvis Betydning nogenlunde kan gengives ved vort Ord: Gud) ønsker ikke, at Folket skal ødsle med Bisoner. Af den Grund raader jeg Jer til at gøre god Brug af alt det, som I dræber.“ Medens Folket festede de fire følgende Dage, forsvandt Carrying Mother hver Nat.

Den fjerde Nat sagde han til Folket: „I Morgen vil Bisonerne komme igen, og I skal faa endnu en Jagt. Men I maa sørge for, at I ikke dræber en gul Kalv — en lille en — som I vil faa at se sammen med Hjorden, og dens Moder maa I heller ikke dræbe.“ Dette foregik om Vinteren, og dog havde Kalven den samme Farve, som en ung Kalv født om Foraaret. Man gjorde som Carrying Mother havde sagt, og lod Kalven og dens Moder leve.

Carrying Mother fik mange Gaver af Folket. Han takkede for dem, men han ønskede ikke at modtage dem. Man troede, at det var ham, der havde skaffet Bisonerne, derfor adlød hele Folket ham.

Da Folket drog ud paa den tredje Bisonjagt, skete det imidlertid, at Vinden vendte sig, og Bisonerne fik Færten af Jægerne. De gav sig da til at galopere bort. Carrying Mother løb nu op paa Højen, hvor han havde bragt sit Offer. Hos sig havde han en Stav, hvortil var bundet Skindet af en Sølvræv, og da han saa, at Folket ikke kunde standse Bisonerne, svang han sin Stav og raabte: Ska-a-a-a! Da vendte Bisonerne omkring og for tilbage gennem Folket. Saaledes fik man et stort Bytte.

Da Carrying Mother vilde vise Folket, at han havde Magt over Bisonerne, sammenkaldte han Høvdingene og meddelte dem, at de vilde faa endnu en Jagt, men saa var det ogsaa Slut. Det vilde blive den sidste Jagt inden Vinterens Komme. Derfor raadede han dem til at dræbe saa mange Bisoner som muligt.

Natten efter den sidste Jagt forsvandt Carrying Mother sam-

tidig med, at han drev Bisonerne væk. Næste Morgen spurgte han Folket, om de kunde se nogen Bison. De spejdede forgæves. Derpaa brød man Lejren op og drog af Sted.

Undertiden naar Carrying Mother kom hjem fra sine Udflugter, havde han et lille Stykke Kød med sig. Det plejede han at give til Folket. Naar man lagde det i en Gryde og kogte det, kunde alle faa at spise, — og dog var der noget tilovers. Carrying Mother var saa mægtig, at han kunde forvandle de Bisonben, man fandt paa Prærien, til Kød. Han plejede da at dække dem med sin Kappe, og naar han tog den bort, viste det sig at være banket Bisonkød og Talg (Pemmican).

Carrying Mother vilde ikke gifte sig, til Trods for at alle ønskede det. Man haabede nemlig, at hans Børn kunde arve hans Evner.

Ved sin Evne til at hidkalde Bisoner lykkedes det ham to Gange at frelse Folket fra Hungersnød.²⁶⁾

Forvandlinger.

Det er af disse Eksempler fremgaaet, at Dyrets Venskab med Mennesket kan blive saa stærkt, at Mennesket kan paakalde dets Bistand, naar det er nødvendigt. Naar Nøden staar for Døren, kommer Bisen villigt og giver sig selv til sine menneskelige Venner.

En saadan Mand, der er Ven med Bisen, kan ogsaa faa Evne til at hidføre Bisons Velsignelse, blot han har lidt af dens Væsen hos sig. En lille Bisonknogle kan i hans Hænder blive til uendelige Mængder af Bisonkød. Men man maa ikke misbruge Dyrets Velvilje, man skal altid behandle det nænsomt og med Hensynsfuldhed. Ethvert nok saa lille Stykke af Dyret maa fortæres eller bruges paa anden Vis.

Denne Evne til at forvandle — som man kalder det — kan give sig endnu større Udslag, end vi her har nævnt Eksempler paa.

En Legende fortæller saaledes om en Dreng, der besad forunderlige Evner. Han havde lavet sig en Bisonkalv af Mudder. Den kunde han forvandle til en levende Kalv ved at banke paa Teltet. Denne Kalv bragte fire Gange Bisoner til Folket.²⁷⁾

Om den blandt Blackfoot-Indianerne velkendte Belly-Fat fortælles, at han engang havde samlet tørre Bisonskrementer og en hvid Sten. Ekskrementerne lagde han i en Pakke med den hvide

²⁶⁾ Grinell: Pawnee Hero St. 132 ff.

²⁷⁾ Dorsey: Skidi Pawnee 46.

Sten i Midten. Herved blev Ekskrementerne forvandlet til Bisoner og den hvide Sten til en hvid Kalv. De løb alle væk.²⁸⁾

Om den forældreløse Dreng Ictinike fortælles, at han engang fik sin Bedstemoder til at lave et Tøndebaand. Derpaa bad han hende sætte sig i Hytten og give Tøndebaandet et Skub, saa det trillede ud af Hytten. Imens skulde hun raabe: „Barnebarn, en af Bisonfolket kommer til dig!“ Bedstemoderen gjorde alt, hvad Ictinike havde sagt. Da Tøndebaandet trillede ud af Hytten forvandlede det til en Bison, som Ictinike dræbte.²⁹⁾

Ogsaa Folket, som bor under Vandet, har særlige Evner i den Retning. Om et saadant Væsen fortælles det, at han kunde levendegøre en dræbt Bison, naar blot intet Ben var brækket i den.³⁰⁾

Det intime Forhold mellem Mennesket og Bisen faar sit stærkeste Udtryk, naar Mennesket forvandler sig til en Bison eller Bisen til Menneske. Her gaar Menneskets og Dyrets Væsen totalt over i hinanden. Den ene bliver den anden.

Der var engang en Dreng, som var blevet velsignet af Biserne. Han kunde forvandle sig selv til en Bison. Men alligevel blev han ved at være Menneske og hævdede, at han ikke var nogen Bison.³¹⁾

Den blandt Pawnee-Indianerne saa berømte Drengehelt, Blood-Clot-Boy, stod engang med en Dreng og en Pige paa en Høj. Da Folket imidlertid gav sig til at angribe Biserne forsvandt Blood-Clot-Boy. Drengen og Pigen saa hen paa det Sted, hvor han havde staaet, men der saa de kun en Klump Blod (blood-clot). I Forundring stirrede de paa hinanden. Da de igen saa derhen, var Blodet væk. Samtidig saa de en ung Bisontyr løbe sin Vej. Nu forstod de, at denne var Blood-Clot-Boy.³²⁾

Om sin Oprindelse fortæller Blood-Clot-Boy selv, at han egentlig var en Bison, at han kom til Verden ved, at hans Moder havde kastet ham op, og at han derpaa var blevet forvandlet til et Barn.³³⁾

En Moder kritiserede sin Søn, fordi han altid spiste saa meget. Men han svarede bare, at han altid følte sig veltilpas ved at spise saa meget. „Ved du ikke hvem jeg er?“ spurgte han sin Moder. Derpaa forvandlede han sig til en Bison. Da hun blev bange, forvandlede han sig igen til et Menneske.³⁴⁾

28) VKAW. 14, IV, 50. (Blackfoot; de Jong).

29) NAE. VI Contr. 605. (Cehiga; J. O. Dorsey).

30) Grinell: Lodge Tales 26. (Blackfoot).

31) BAE. 87 Bul. 64. (Fox; Michelson).

32) Dorsey: Skidi Pawnee 88.

33) Dorsey: Skidi Pawnee 86.

34) BAE. 87 Bul. 67. (Fox; Michelson).

Et Sted fortælles ganske kort om en gammel Mand, som baade var et menneskelig Væsen og en Bison.³⁵⁾

To Indianere, Iron-horn og Rattle-snake, stredes engang paa Livet løs. Før at komme hinanden til Livs forvandlede de sig begge flere Gange til forskellige Dyr. Tilsidst forvandlede Iron-horn sig til en Bisontyr. Men Rattle-snake forvandlede sig til en stor Klapperslange (rattle-snake), der bed Tyren i Snuden og saaledes dræbte den.³⁶⁾

En Fox-Legende beretter, at Folket engang blev angrebet af Sioux-Indianerne. Da var der en ung Helt, som havde særlig Forbindelse med Bisonerne. Han blev selv forvandlet til en Bison og dræbte alle Fjenderne. Da Kampen var forbi kom han ubekymret tilbage. Han var da blevet til et Menneske igen.³⁷⁾

Det er dog ikke alene Mennesker, der kan forvandle sig til Bisoner; det omvendte kan ogsaa ske, at Bisoner paatager sig Menneskers Skikkelse.

En Bisonko kom engang med sin Kalv til Bisontyrene for at faa Tilladelse til at drage til den Indianer, der havde været hendes Ægtefælle. Tyrene gav hende den ønskede Tilladelse og gav samtidig hende og Kalven Evne til at forvandle sig til menneskelige Væsner; men først maatte de rulle sig fire Gange paa Jorden.³⁸⁾

Den berømte Indianerhøvding, Plenty-Coups, oplevede engang i en Drøm en saadan Forvandling. Han saa for sig en Tyr, som forvandlede sig til en Mandsperson, der bar en Bisonkappe med Haarene vendt udad. Efter Drømmen opsamlede han et Bisonkranie netop paa det Sted, hvor denne Mandsperson havde staaet. Bisonkraniet opbevarede han gennem flere Aar.³⁹⁾

En Crow-Indianer havde anskudt en liggende Bison. Den rejste sig og for i Raseri efter ham. Jægeren søgte imidlertid Ly i en Fordybning i Jorden. Da Bisonen nu kom efter ham, gav han sig til at grave sig ned. Bisonen søgte at støde efter ham, men kunde ikke faa Ram paa ham. Den gav sig da til at slikke hans Tøj af og bagefter hans Hud, saa at Blodet begyndte at flyde. Manden jamrede sig og bad om Naade. Men Bisonen lod blot sit Vand paa ham; det brændte ham som Ild. Derefter gik Bisonen bort, og det lød nu, som om der var nogen, der sang.

Jægeren kikkede frem fra sit Hul og fik Øje paa en Rytter. Han

35) BAE. 87 Bul. 43. (Fox; Michelson).

36) VKAW. 14, 4, 107. (Blackfoot; de Jong).

37) BAE. 40 Rep. 63. (Fox; Michelson).

38) Dorsey: Skidi Pawnee 285.

39) Plenty-Coups 73. (Crow).

var udstyret med Bisonhue og Horn og havde Fjer ned ad Ryggen. I Haanden holdt han et Spyd, hvortil der var bundet en Bisonhale. Det var Rytteren, der sang.

Rytteren gav sig til at ride hen mod nogle Klipper. Disse skød paa ham. Han stak da sit Spyd ind i en Klippe og red væk. Fra Klippen lød der Raab og Skud, og Røg kom til Syne. Igen stødte han sit Spyd ind i Klipperne og red væk, mens han sang. Han var iført en sort Kalveskindsskjorte med Frynser paa Ærmerne. Han bar et Skjold; midt paa det var fremstillet en Bison. Han vendte sig igen mod Klipperne, de forvandlede da til Mennesker. Et af disse Mennesker ramte ham med sit Spyd, mens han sang: „Saaledes er nu jeg.“ Rytteren kom nu hen til Jægeren, bød ham at se paa sig, sang en Sang og red igen mod Klipperne, der var forvandlet til Mennesker. Han ramte en af dem og kom tilbage igen. Rytteren spurgte Jægeren, om han havde set ham. Dette bekræftede han. Han red derpaa rundt i Kredse flere Gange og forsvandt.

Saaet paa Jægerens Ryg smertede nu ikke længere. Imens var Rytteren blevet forvandlet til en Bison, men hvorledes det var gaaet til, vidste Jægeren ikke. Medens Bisen gik bort, blev han ved med at se efter den. Bisen gik hen til et Sted, hvor en anden Bison var død og stillede sig der. Mens Jægeren saa paa den, forsvandt den. Manden stod og stirrede efter den og troede, at han havde set den døde Bisons Aand.⁴⁰⁾

Bisonerne kan ogsaa forvandle et Menneske til Bison. Dette skete engang efter Bisonernes Raadslagning. Forvandlingen foregik ved, at de store Dyr under Prusten og Brølen omringede den udvalgte Mand, aandede paa ham, gned sig op ad ham, væltede sig ind mod ham og lod deres Vand paa ham. Derved kom han helt til at lugte som en af dem. Manden erfarede selv gradvis Forvandlingen. Først prøvede han at brøle, derpaa mærkede han Hornene vokse frem, følte at han havde faaet et Bisonhoved og opdagede, at han stod paa fire Ben. Da forstod han, at han fuldstændigt var blevet forvandlet til en Bison.⁴¹⁾

Bisonerne kan ikke blot forvandle sig til Mennesker, de kan ogsaa faa Skikkelse af andre Dyr. En Jæger havde fire Gange skudt efter en Bison uden at ramme den. Da blev den grebet af ubændigt Raseri og satte efter den uheldige Indianer, som i Angst søgte Tilflugt oppe i et Træ. Herfra afskød han nu en Pil mod den; til

40) AMNH. 25, 270 f. (Crow; Lowie).

41) Dorsey: Skidi Pawnee 290.

Trods for at Pilen ramte Dyrets Krop, gled den alligevel af. Jægeren forstod da, at enhver Modstand var haabløs. Dyret havde imidlertid rullet sig flere Gange paa Jorden, hvorved rød Farve og Snavs fløj i Vejret. Derpaa kastede den sig atter og atter imod Træet, alt imens Manden bad for sit Liv. Til Slut lagde den sig stille ned paa Jorden, og Manden kom ned fra Træet. Han saa da, at den havde malet sine Øjne hvide, og at den havde en Bisonhale rundt om Halsen. Igen rullede den sig paa Jorden, og da den atter rejste sig var den forvandlet til en sort Hest med hvide Øjne og en Hale rundt om Halsen. Lidt efter rullede den sig i Støvet og blev forvandlet til en graa Hest. Til sidst gik den bort. Da den var langt væk, blev den forvandlet til en Bison.⁴²⁾

Bisonægteskaber.

I mange Legender findes Beretninger om et særligt Forhold mellem Mennesker og Bisoner. Det er de saakaldte Bisonægteskaber.⁴³⁾

Som Regel fortælles om en Mand, der har indgaaet Ægteskab med en Bisonko; men det forekommer ogsaa, at det er en Kvinde, som har ægtet en Bisontyr.

Disse Fortællinger er baade talrige og varierede. Der gaar dog visse fælles Træk igennem dem. Vi skal søge at referere, hvad der er typisk for et Bisonægteskab.

En Mand har paa en eller anden Maade besvangret en Bisonko. Det kan f. Eks. være sket ved, at han har berørt den med en af sine Pile. Koen føder da en Kalv, som hun forvandler til en Dreng og sender til Faderen, for at han skal vedkende sig Barnet. Faderen bliver først forundret over, at dette Barn skal være hans Søn. Men naar han saa bliver mindet om sin Forbindelse med Bisonkoen anerkender han baade hende og Barnet og optager dem begge i sit Hjem. Koen er imidlertid blevet forvandlet til en Kvinde, og Moder og Barn lever nu begge hos Manden.

Ægteskabet forløber lykkeligt, indtil Manden forsynder sig mod

42) AMNH. 25, 269 f. (Crow; Lowie).

43) VKAW. XII, I, 5 ff; 13 ff; 18 ff. (Blackfoot; Uhlenbeck).

VKAW. XIII, I, 134 ff. (Blackfoot; Uhlenbeck).

VKAW. XIV, 4, 52. (Blackfoot; de Jong).

NAE. Contr. VI, 138 ff; 141 f; 145 f; 147 ff. (Dakota; J. O. Dorsey).

AMNH. 25, 115 f; 117 ff; 308, hvor flere Henvisninger findes. (Crow; Lowie).

Dorsey: Skidi Pawnee 280; 284 ff.

Dorsey: Caddo 126.

Dorsey: Arikara 189 f.

Dorsey: Wichita 335.

sin Kone. Thi som Regel er der et eller andet, han ikke maa gøre. Han maa f. Eks. ikke sige til hende: „Du ligner et Spøgelse!“ eller han maa ikke tage et Stykke brændende Træ op fra Baalet og kaste det efter hende. Før eller senere overtræder han alligevel hendes Forbud.

Hun forlader da straks Hytten med Barnet, idet de begge bliver forvandlet til Bisoner igen.

Manden drager nu efter hende og kommer til Bisonernes Lejr. Her bliver han forestillet for de førende gamle Bisontyre, der bestemmer, at han skal faa Kone og Barn tilbage, saafremt han kan genkende dem blandt de øvrige Bisoner.

Denne Prøve er meget vanskelig, og Manden kan ikke bestaa den ved egen Hjælp. Men Sønnen staar ham bi med listige Raad. Han aftaler med Faderen, hvordan han kan hjælpe ham. De gamle Tyre har bestemt, at alle Kalvene skal passere Revy for ham eller danse for ham. Faderen skal da vise, at han kan kende sit eget Barn blandt alle de fremmede Kalve. Sønnen aftaler med Faderen, at han vil give et eller andet Tegn, hvorpaa Faderen kan genkende ham. Han vil blinke med det ene Øje, løfte Halen eller det ene Ben eller gøre noget lignende. Paa Moderen vil Kalven sætte et Mærke, saa at Faderen kan finde hende blandt alle Køerne. Saaledes lykkes det Manden at bestaa Prøven og faa sin Familie igen.

Vi har her i grove Træk genfortalt det, der er fælles for Legenderne om Bisonægteskaberne. Af og til gaar det anderledes til. Prøven kan bestaa i andre Opgaver, f. Eks. et Væddeløb med Tyrene. Det kan ogsaa ske, at Manden ikke bestaar den Prøve, der bliver stillet ham. Han bliver da trampet ihjel af Bisonerne. Endelig kan Fortællingens dramatiske Spænding lægges om ved, at det er Konen, der længes tilbage til Manden.

Trods alle Forskelle gaar der dog visse fælles Træk igennem Fortællingerne. I Bisonægteskabet er udtrykt en særlig intim Forbindelse mellem Mennesket og Dyret. Det er to forskellige Sfærer med hver sin Livsform, der mødes og forenes. Men Foreningen kan dog aldrig blive saa fuldstændig, at de gaar helt op i hinanden. Legenderne er her bygget op over Erfaringer, der er daglige i Indianerens Liv. Han ved, at Ægteskabet først og fremmest er en Forbindelse mellem to Klaner eller Stammehalvdele. Manden og Hustruen bringer hver sit Særpræg med ind i Ægteskabet. Dette Præg udviskes ikke ved den ægteskabelige Forbindelse. Derfor tager Børnene ogsaa sjæleligt i Arv fra begge Forældre og deres Klaner. Forældrenes Klaner betegner Børnenes Forbindelseslinjer til-

bage i Historien. Selv om Barnet kommer til at tilhøre en af Forældrenes Klaner, har det dog altid tillige Forbindelse med den anden Parts Klan og Del i dennes Særpræg.

Man mærker, at disse sociale og psykologiske Erfaringer ligger bag Legenderne om Bisonægteskaberne. Manden kan ikke blive helt til Bison, og Koen kan ikke blive helt til Menneske. Koen beholder stadig noget Bisonvæsen i sig. Det viser sig mest typisk ved de Handlinger hun forbyder Manden at gøre. De refererer nemlig alle til noget i hendes tidligere Bisontilværelse. Saa snart han udfører en af disse Handlinger, kaldes hendes tidligere Eksistens frem i hende, hun bliver igen Bison og søger tilbage til sit Folk.

Ud fra disse psykologiske Modsætningsforhold opstaar Fortællingernes dramatiske Spænding. Nedenunder ligger Fornemmelsen af, at det er vanskeligt at holde sammen paa en Familie, hvor Ægtefællerne er saa forskellige i deres Oprindelse.

Midt imellem Ægtefællernes to Sfærer staar Barnet. Det har Egenskaber fra begge Sfærer og færdes lige let i dem begge. Det kan være fuldt Menneske blandt Mennesker og fuldt Bison blandt Bisoner. Let og ubesværet kan det gaa fra den ene Sfære til den anden.

Og det staar som Formidler mellem de to Sfærer. Det hjælper Moderen, naar hun vil søge sin Mand blandt Menneskene, og det giver Faderen Raad om, hvordan han skal klare sig blandt Bisonerne.

Afsluttende Bemærkninger.

Naar vi nu ser tilbage paa det her sagte, vil det være for dristigt at drage vidtrækkende Slutninger af dette Materiale alene. Men vi kan dog allerede øjne visse Retningslinjer, hvorudfra vi maa søge at arbejde os ind til Forstaaelsen af den særlige indianske Psykologi i Forholdet til Bisen.⁴⁴⁾

Det, som først slaar os, er, at Indianeren i Bisen oplever noget, som kommer ham i Møde, og som vil ham noget godt. Dyret vil være Ven med ham. Det tilbyder ham af sig selv sin Hjælp og Velsignelse. Derfor bliver der en naturlig Umiddelbarhed og en følelsesmæssig Fortrolighed over Forholdet. Indianeren ved fra sin tidligste Barndom, at Dyret er hans Ven og Fælle. Derfor paakalder han dets Bistand og søger det om Hjælp i sine Vanskeligheder.

Gennem hele Prærieindianernes Kultur gaar det som et stort Fællestræk, at Bisen, som saa mange andre Dyr, giver sig selv

⁴⁴⁾ Til de følgende afsluttende Bemærkninger, jvf. ogsaa BAE. Bull. 30, I, 964 ff. (J. N. B. Hewitt) og II, 365 ff. (Fr. Boas).

til Menneskene, for at de derved kan faa Liv, Kraft og Styrke. Men desuden giver Dyrene sig til enkelte Mennesker, som de specielt har udvalgt. Og til dem giver de en særlig Velsignelse.

Gennemgaar man nu Velsignelsens Indhold de forskellige Steder, hvor den er omtalt, viser det sig, at det er de samme Træk, der gaar igen. Sagt i ganske faa Ord er Velsignelsens Indhold: Selve Livet, eller blot: Livet. Dette lyder i vore Øren meget alment og abstrakt, men det er for Indianeren klart og koncist. Han forstaar herved: Sundhed — Sejr over Fjender — og en god Alderdom. (Jvf. p. 156). Dette er Velsignelsens Indhold, paa hvilken Maade den saa er formidlet til ham, enten det nu er sket umiddelbart eller gennem en Drøm. Drømmen er jo blot en af de særlige Veje, hvorigennem Naturens Magter sætter sig i Forbindelse med Mennesket. Indholdet af Drømmene er Anvisninger paa, dels hvorledes Mennesker skal leve, dels hvorledes de skal opnaa den Kraft, som er nødvendig for deres Liv. (Jvf. p. 156—59). Denne Kraft omtales af de amerikanske Etnografer under forskellige Betegnelser, som „power“ eller „medicine“. Hvad heri ligger kan vi ikke komme nærmere ind paa i denne Artikel, men vi kan antyde, at den som Regel bestaar i hellige Genstande, Riter og Symboler, der staar i Forbindelse med Bisenen.

Det viser sig saaledes, at den intime Forbindelse, som Indianeren opnaar med Dyret, medfører en Uddybning af Menneskets Liv i to Retninger. For det første trænger han dybere ind i Dyrets Liv, det Opførsel, Udseende, Væsen, etc. Dette sker gennem den almindelige Velsignelse og gennem Drømmens særlige Velsignelse, og det sker gennem de kraftfyldte Handlinger, Genstande, etc., som Velsignelsen fører ind til. Ad alle disse Veje faar han uddybet Kontakt med Dyret.

Men for det andet viser det sig, at denne forøgede Kontakt med Dyret har Virkninger tilbage paa hans Liv som Menneske. Dyret lader sin Velsignelse strømme ud i det almindelige Menneskelivs Former, d.v.s. han opnaar langt Liv, Sejr over sine Fjender, han faar Raad om, hvorledes han skal leve Livet, etc.

Her staar vi ved et meget vigtigt Punkt til Forstaaelsen af Dyrenes Betydning i Indianernes Religion. Thi det har herved allerede vist sig, at en ganske foreløbig Analyse af Forholdet til Bisenen peger ud mod videre sociale og moralske Perspektiver. I selve Oplevelsen af Kontakten med Bisenen, faar Indianeren Inspiration til at leve sit Liv i Folkets sociale Helhed.

En nærmere Undersøgelse, som vi ikke her kan gøre Rede for,

vil vise, at den Hjælp og Bistand den enkelte kan faa hos Bisonen, kun er et aktuelt Udslag af den latente Omsorg, den til Stadighed viser hele Folket. Ifølge Indianernes Myter og Legender har Bisonen, ligesom saa mange andre Dyr, medvirket ved Skabelsen af Menneskenes Samfund. Den er gaaet med ind i Opbygningen af Klanerne. Den ligger fra Urtiden under disse Klaner, giver dem sin Kraft og bærer dem oppe. Derved kommer den paa en afgørende Maade til ogsaa rent socialt at bestemme store Dele af Folkets Liv. Og dette medfører til Gengæld, at Indianeren villigt bøjer sig ind under Klanssystemet. Han ved, at det sociale Liv er religiøst baseret, han ved, at det er grundlagt paa større Magter end tilfældige Menneskehænder.

Saadanne Træk, som Velsignelsen, der kommer fra et Væsen under Vandet (pag. 159) og Traditionen om Oprindelsen til de bisonbemaalede Telte, viser ud til større sociale og kultiske Forbindelser. Det forekommer adskillige Gange i Prærieindianernes Klansopbygning, at Bisonklaner har tæt Forbindelse med Klaner, der er indviet til de Magter, der hører til under Vandet. Og det lille Træk om Oprindelsen til de bisonbemaalede Telte, kunde tyde paa en kultisk-mytisk Baggrund.

Vi maa sikkert ogsaa gaa frem paa lignende Maade, naar vi vil naa ind til Forstaaelse af de hyppige Beretninger om, at Mennesker er blevet forvandlet til Bisoner eller omvendt. Rundt om fra den øvrige indianske Litteratur kunde der hentes mange Eksempler paa, at Mennesker er blevet forvandlet til andre Dyr end Bisoner. Ligesaa findes der utallige Beretninger om, at et Dyr har forvandlet sig til et andet, for maaske et Øjeblik efter at forvandle sig til et tredje eller et fjerde. Disse Forvandlinger er et fast Led i indiansk Mytologi.

For at forstaa alt dette, maa vi først arbejde os væk fra den Forudsætning vi gaar rundt med, at der er et absolut Skel mellem Dyr og Mennesker. Mange Eksempler har vist os, at noget saadant ikke forekommer hos Indianerne. Her raader en naturbestemt og selvfølgelig Forbindelse mellem Mennesket og Dyret. Vi har set, at Dyret kan give Mennesket sin Velsignelse eller Kraft, „medicine“ eller „power“. Denne Kraft kan være meget forskellig i Styrke og Varighed. Den kan spænde lige fra en kortvarig Begunstigelse til en evig Udvægelse og Beskyttelse. Gennem den Kraft som Mennesket opnaar, faar det paa en eller anden Maade Delagtighed i Dyret. Det kan regne med Dyrets Bistand og Venskab, det kan i de mere intime Forbindelser ogsaa faa Del i dets Egenskaber. Alle-

rede herved foregaar der en lille Forandring med Mennesket. Det bliver paa visse Omraader anderledes end andre Mennesker, det faar visse nye Egenskaber. Dets Livsindhold er blevet forøget ved, at det i sig har optaget nye Erfaringer. En Mand, der saaledes hyppigt har Forbindelse med Bisen, optager noget af Bisons Væsen i sig. Det kan føre til den rent praktiske sociale Konsekvens, at han bliver optaget i et Bisonbroderskab. Her har han Mulighed for at udveksle Erfaringer med andre, der har det samme Livsindhold, og saaledes faa sin Personlighed uddybet i denne Retning. Jo længere han nu lever sig ind i Bisen, jo mere af dens Væsen vil han tilegne sig. Derved vil hans eget Væsen blive udvidet og faa nye Sider og Egenskaber. Det vil sige, at der foregaar en Omskabelse af Mennesket.

Vi er her, for at naa frem til Forstaaelse, gaaet den Vej, at vi har fulgt Dyrets og Menneskets Psykologi, saadan som de opleves af Indianeren. Og vi har dermed paapeget i hvert Fald nogle af de psykologiske Betingelser. Men tilbage staar alligevel Springet fra den ene Art Personlighed til den anden, Menneskets Omskabelse til Dyr.

For at faa Lys over dette Problem, maa vi søge hen til de Steder, hvor der i Indianerens Liv ellers foregaar skabende Handlinger. Og dette er i Kulden. I Kulden skabes Bisen fra de første spæde Spirer i Urtiden og op til Samtidens store Bisonhjørde.⁴⁵⁾ I de store Bisontyredanse ses det, hvorledes Samarbejdet mellem Dyr og Menneske skabes.⁴⁶⁾ Mennesket realiserer her sit Slægtskab med Dyret, det glider over i Dyrets Væsen. I mange af de store Kultfester betegnes Deltagerne alene ved de Dyr de fremstiller. De kaldes Bisoner, Bævere og lignende, fordi de under Kulden indoptager disse Dyrs Væsen i sig, lever Dyrets Liv efter og derfor bliver Dyret. Kultens Formaal er at realisere det latente Fællesskab Mennesket har med Dyret, et Fællesskab, der kan bevæge sig over alle Grader fra blot ydre Lighed til fuld Identitet.

Set herudfra bliver Forvandlingerne egentlig ikke mere Forvandlinger. Det er snarere saaledes, at Mennesket ved at leve sig intenst ind i Dyrets Livsformer tilegner sig dettes Væsen og bliver identisk med dette. Og det kan Mennesket gøre, fordi det er beslægtet med Dyrets Væsen. Det indeholder i sig det samme, som lever i Dyret.

At denne Livsidentitet vælder særligt stærkt og tydeligt frem

⁴⁵⁾ BAE. 27 Rep. 286 ff. (Omaha; Fletcher).

⁴⁶⁾ AMNH. Vol. 16 (mange Henvisninger; se Register).

i Kulden er kun naturligt, thi Kulden er jo netop den Tilstand, hvor Livet i potenseret Form realiserer alle sine Muligheder.

Fra disse Kultoplevelser maa vi søge at trække Linjerne ned til Legendernes talrige Beretninger om Forvandlinger.

Nu har Indianerne imidlertid to Slags Legender. De siger selv om deres Legender, at den ene Gruppe er sande, den anden blot Fortællinger, man kan bruge til Underholdning. Denne Distinktion er dog vanskelig at opretholde. Indianerne gør det heller ikke altid selv. Og Etnograferne angiver desværre kun sjældent, naar man staar overfor den ene eller den anden Slags. Men det gør vist heller ikke saa meget. Thi det viser sig, at de mere underholdende Fortællinger rent psykologisk ligger i Forlængelse af de andre. Forskellen er blot, at de underholdende Fortællinger arbejder friere med Stoffet. I Spørgsmaalet om Forholdet mellem Dyr og Menneske gaar de ud fra ganske de samme Erfaringer, de fører blot Linjerne lidt længere ud, helt der ud, hvor Kulturens Virkelighed hører op og de blotte Muligheder begynder. Og her ude i dette Grænseland kan man netop ved Frigørelsen fra Virkeligheden give sig til frit at jonglere og lege med Erfaringens enkelte Elementer. Derved faar Fortællingerne et andet Præg. Erfaringens enkelte Dele kontrasterer paa en ny og ukendt Maade, de kombineres paa en fri og fantastisk Facon og slaar derved ofte ud i en barok Komik.

Ud fra disse Synpunkter maa man sikkert forstaa mange af de Fortællinger, der er fulde af Forvandlinger og Tryllerier. Her kan det frie humoristiske Spil med Kulturens Elementer føre til en lavkomisk Karikatur af Erfaringen.

De viser sig saaledes, at Spørgsmaalet om Bisons Betydning for Prærieindianernes Religion fører ud i mange Problemer. Af disse har vi her kun beskæftiget os med det umiddelbare Forhold mellem Mennesket og Bisen, saaledes som det er omtalt i utallige Beretninger og Legender.

Vi har hermed tillige set, at dette fører ud til Spørgsmaal, der hænger sammen med andre Sider af Religionen, saasom kultiske Handlinger, Riter, Myter etc.

Og disse religiøse Forhold er igen tæt forbundet med andre Sider af Indianernes Kultur, f. Eks. Klanernes Opbygning og sociale Forhold i det hele taget. Et meget vigtigt Omraade indtager her de specielle Bisonklaner. Indenfor flere af Præriestammerne findes Klanner, der enten helt eller delvis er indviet til Bisen (jfr. pag. 168

og 171). Disse Klaners Medlemmer lever i et konstant og intimt Forhold til Bisen, socialt, kulturelt og religiøst reguleret.

Endvidere fejrer i visse Stammer hele Folket store Bisonfester paa bestemte Tider af Aaret. Her er der altsaa ikke Tale om, at alene enkelte Stammemedlemmer oplever Kontakten med Bisen, men hele Folket er delagtig heri.

Endelig staar tilbage det meget vigtige Problem om Forholdet mellem den omgivende Natur og Indianernes Religion. Den typiske Præriekultur er jo først opstaaet, efter at den hvide Mands Pres øst fra har drevet Indianerne mod Vest ud paa Prærien. Herved er den oprindelige Kultur blevet forskudt fra Agerbrug og Jagt i Skovegne til Jagt paa Prærien. Derved er Bisen rykket ind som Centrum for deres Eksistens, og dette har igen sat sig dybe Spor i deres sociale og religiøse Kultur.

Saaledes viser Spørgsmaalet om Prærieindianerne og Bisen ud til vide Problemer. Af disse har vi her søgt at belyse et enkelt, men mange andre staar endnu tilbage, inden man kan faa et alsidigt Billede af dette vigtige Forhold indenfor Prærieindianernes Kultur og Religion.

LITTERATUR:

AMNH = American Museum of Natural History.

BAE = Bureau of American Ethnology.

Dorsey G. A.: Traditions of the Skidi Pawnee 1904.

Dorsey G. A.: The Mythology of the Wichita 1904.

Dorsey G. A.: Traditions of the Arikara 1904.

Dorsey G. A.: Traditions of the Caddo 1905.

Grinnell G. B.: Pawnee Hero Stories and Folk-Tales 1893.

Grinnell G. B.: Blackfoot Lodge Tales 1893.

Mc. Clintock: The Old North Trail 1910.

NAE = North American Ethnology.

Plenty Coups = Linderman: Plenty Coups 1930.

VKAW = Verhandelingen der koninglijke Akademie van Wetenschappen.

Bul = Bulletin.

Contr. = Contribution.

Rep. = Report.

I Parentes efter Litteratur-Henvisningerne nævnes først den Indianerstamme, hvortil Citatet henviser, derpaa Forfatteren.

og 171). Disse Klaners Medlemmer lever i et konstant og intimt Forhold til Bisenen, socialt, kulturelt og religiøst reguleret.

Endvidere fejrer i visse Stammer hele Folket store Bisonfester paa bestemte Tider af Aaret. Her er der altsaa ikke Tale om, at alene enkelte Stammemedlemmer oplever Kontakten med Bisenen, men hele Folket er delagtig heri.

Endelig staar tilbage det meget vigtige Problem om Forholdet mellem den omgivende Natur og Indianernes Religion. Den typiske Præriekultur er jo først opstaaet, efter at den hvide Mands Pres øst fra har drevet Indianerne mod Vest ud paa Prærien. Herved er den oprindelige Kultur blevet forskudt fra Agerbrug og Jagt i Skovegne til Jagt paa Prærien. Derved er Bisenen rykket ind som Centrum for deres Eksistens, og dette har igen sat sig dybe Spor i deres sociale og religiøse Kultur.

Saaledes viser Spørgsmaalet om Prærieindianerne og Bisenen ud til vide Problemer. Af disse har vi her søgt at belyse et enkelt, men mange andre staar endnu tilbage, inden man kan faa et alsidigt Billede af dette vigtige Forhold indenfor Prærieindianernes Kultur og Religion.

LITTERATUR:

AMNH = American Museum of Natural History.

BAE = Bureau of American Ethnology.

Dorsey G. A.: Traditions of the Skidi Pawnee 1904.

Dorsey G. A.: The Mythology of the Wichita 1904.

Dorsey G. A.: Traditions of the Arikara 1904.

Dorsey G. A.: Traditions of the Caddo 1905.

Grinnell G. B.: Pawnee Hero Stories and Folk-Tales 1893.

Grinnell G. B.: Blackfoot Lodge Tales 1893.

Mc. Clintock: The Old North Trail 1910.

NAE = North American Ethnology.

Plenty Coups = Linderman: Plenty Coups 1930.

VKAW = Verhandelingen der koninglijke Akademie van Wetenschappen.

Bul = Bulletin.

Contr. = Contribution.

Rep. = Report.

I Parentes efter Litteratur-Henvisningerne nævnes først den Indianerstamme, hvortil Citatet henviser, derpaa Forfatteren.
